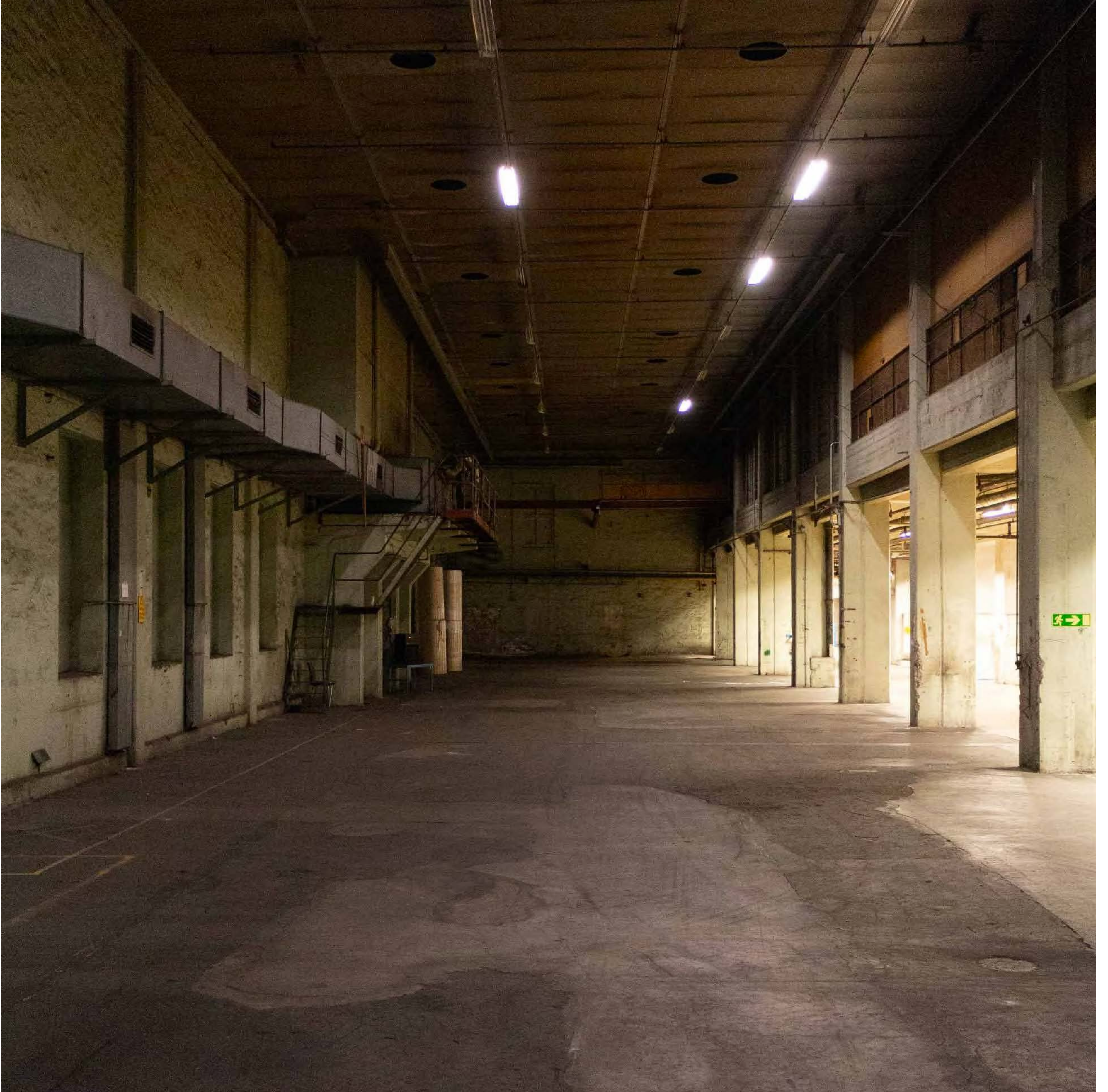

Manifest

I. Igår

Jordens resurser är ändliga. Det är resurserna i Bengtfors och Dals Långed också. Att resa en byggnad kräver mycket resurser i form av råvaror, energi, mänskligt arbete och engagemang.

Vi måste vara rädda om våra gemensamma resurser, och värdesätta det som redan investerats. Det gäller i högsta grad även industrifastigheter av energikrävande material som betong, tegel och stål.

Hajudden rymmer idag en viktig del av Dals Långeds kulturhistoria.

Vi är därför skyldiga världen och oss själva att utreda alla möjligheter att fortsätta använda Långedsverken.

II. Idag

Att värdesätta det som redan finns på en plats utesluter inte radikala förändringar. Långedsverken är idag en brokig samling byggnader och miljöer som tillkommit och ändrats över lång tid. Dessa hus och miljöer har varierande karaktär och kulturhistoriskt värde. Ändå måste de värdesättas för det de är. En trälada från 1800-talet, en oöm verkstad av korrugerad plåt och en naturskön udde i strömmen är alla olika, och de kräver olika sorters uppmärksamhet och åtgärder. Men de kompletterar varandra och kan tillsammans skapa en helhet som är större än summan av sina delar.

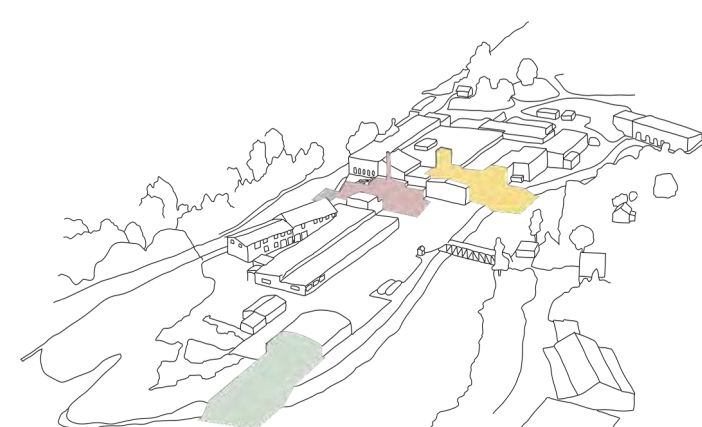
III. Imorgon

Förändringar av Långedsverken som de ser ut idag måste göra platsen mer funktionell, mer robust och vackrare. Samtidigt skall de hushålla med våra gemensamma resurser.

I första hand görs förändringar genom subtraktion, alltså att material tas bort från väggar och tak, för att ge plats för nya röreslemönster och ljusinfall.

Additioner måste hedra och ta tillvara den hantverksskicklighet som idag finns koncentrerad och fortsätter utvecklas i Dals Långed. I första hand används återbrukade material från platsen. Tillförda material är alltid träbaserade eller transparenta.

Målet är en generös och tillgänglig plats för alla. Men snarare än generella lösningar över stora ytor bör platsen bli mångfacetterad, med en mångfald specifika lösningar och funktioner.

Hajudden

Att planera ett område stort som Hajudden på en gång är svårt - till och med att fantisera ihop en helhet känns övermäktigt. Platsen kräver en mängd specifika lösningar, applicerade precis där de gör mest nytta.

Transformationen måste få ske över lång tid, i många små etapper. Det är alltid viktigt att förstå en plats i sin omgivning och tillsammans med sin kontext. Lika användbart kan det vara att göra tvärtom, att isolera ett mindre område för att analysera och utveckla det oberoende av sin omgivning. På så sätt kan undersökas vad en plats har för inneboende förutsättningar och i vilken riktning den bäst utvecklas.

Vi har valt tre platser som är strategiskt viktiga för Hajudden som helhet. De har olika karaktär, är intressanta på olika sätt och kräver alla olika angreppssätt. Vi har fantiserat fritt kring vad dessa platser kan bli, men försökt fantisera så specifikt som möjligt.

För varje plats föreslår vi flera specifika funktioner och ett antal fysiska ingrepp. Platserna kan utvecklas parallellt eller oberoende av varandra. Strategier och ingrepp kan också vara användbara på andra platser i anläggningen.

Förslagen är konkreta bud på hur platsen kan utvecklas, men kan även användas som språngbräda för vidare spekulationer. Att de är specifika gör det lättare att leva sig in i dem - men också att ifrågasätta dem.

Förslagen bör ses som illustrerade inlägg i debatten om vad Hajudden ska bli i framtiden - en debatt som måste fortsätta föras.

Vardagsrummet

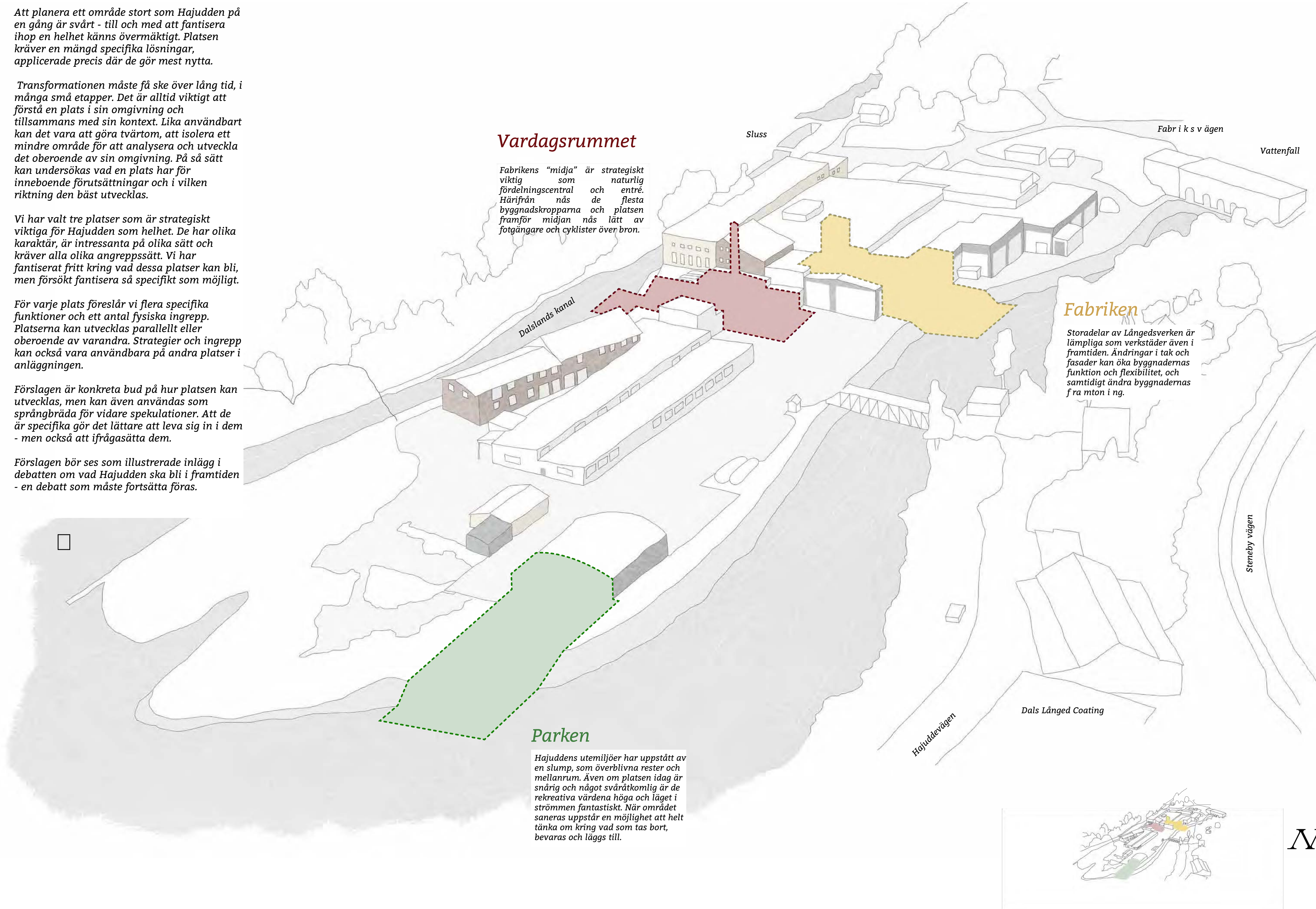
Fabrikens "midja" är strategiskt viktig som naturlig fördelningscentral och entré. Härifrån nås de flesta byggnadskropparna och platsen framför midjan nås lätt av fotgängare och cyklister över bron.

Fabriken

Storadelar av Långedsverken är lämpliga som verkstäder även i framtiden. Ändringar i tak och fasader kan öka byggnadernas funktion och flexibilitet, och samtidigt ändra byggnadernas funktion i ng.

Parken

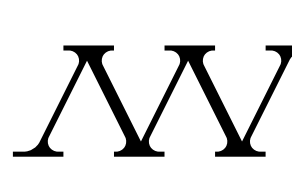
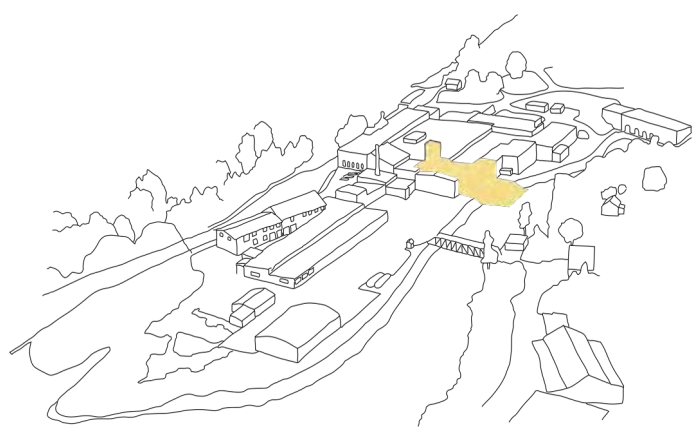
Hajuddens utemiljöer har uppstått av en slump, som överblivna rester och mellanrum. Även om platsen idag är snårig och något svåråtkomlig är de rekreativa värdena höga och läget i strömmen fantastiskt. När området saneras uppstår en möjlighet att helt tänka om kring vad som tas bort, bevaras och läggs till.

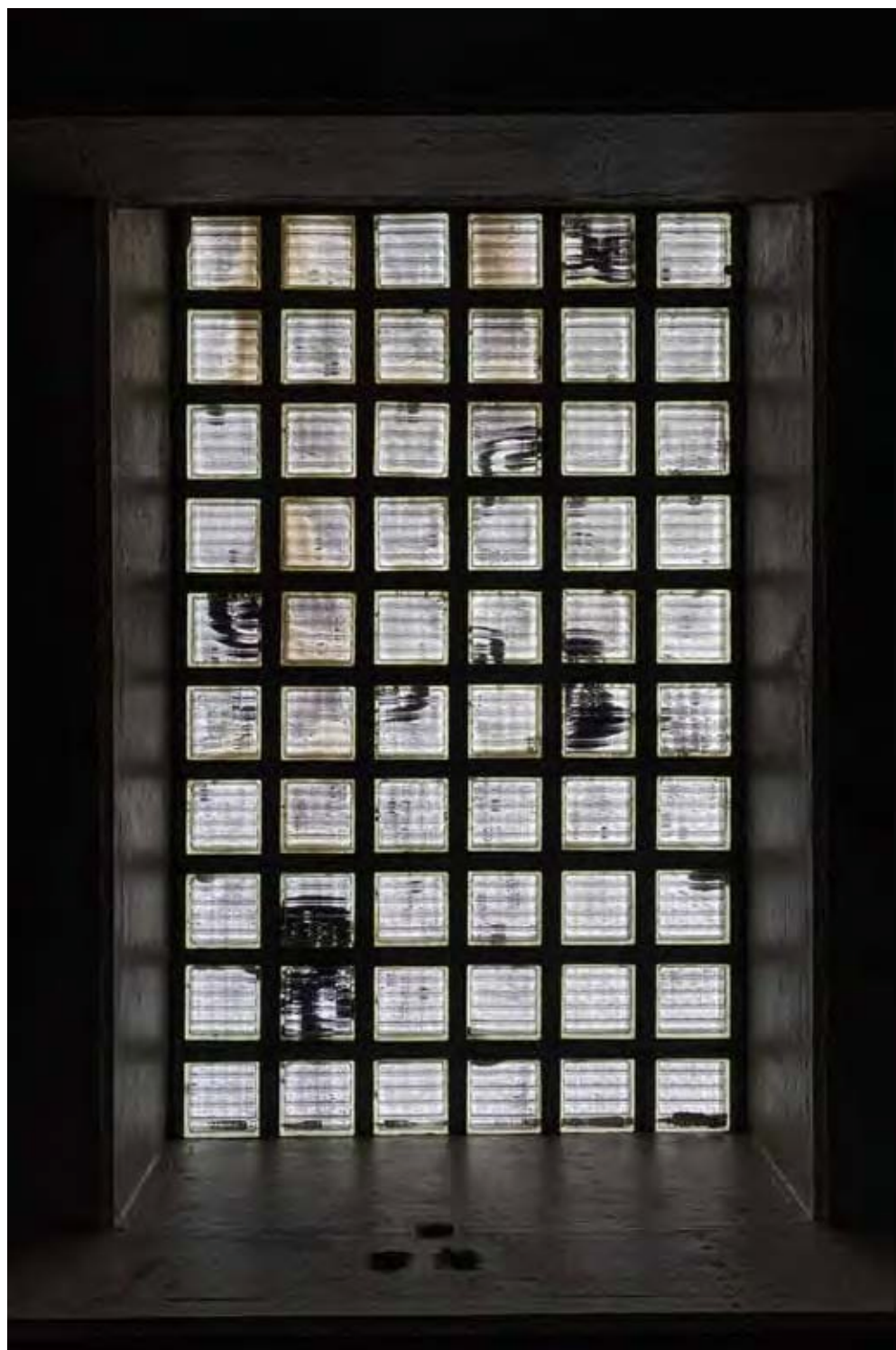
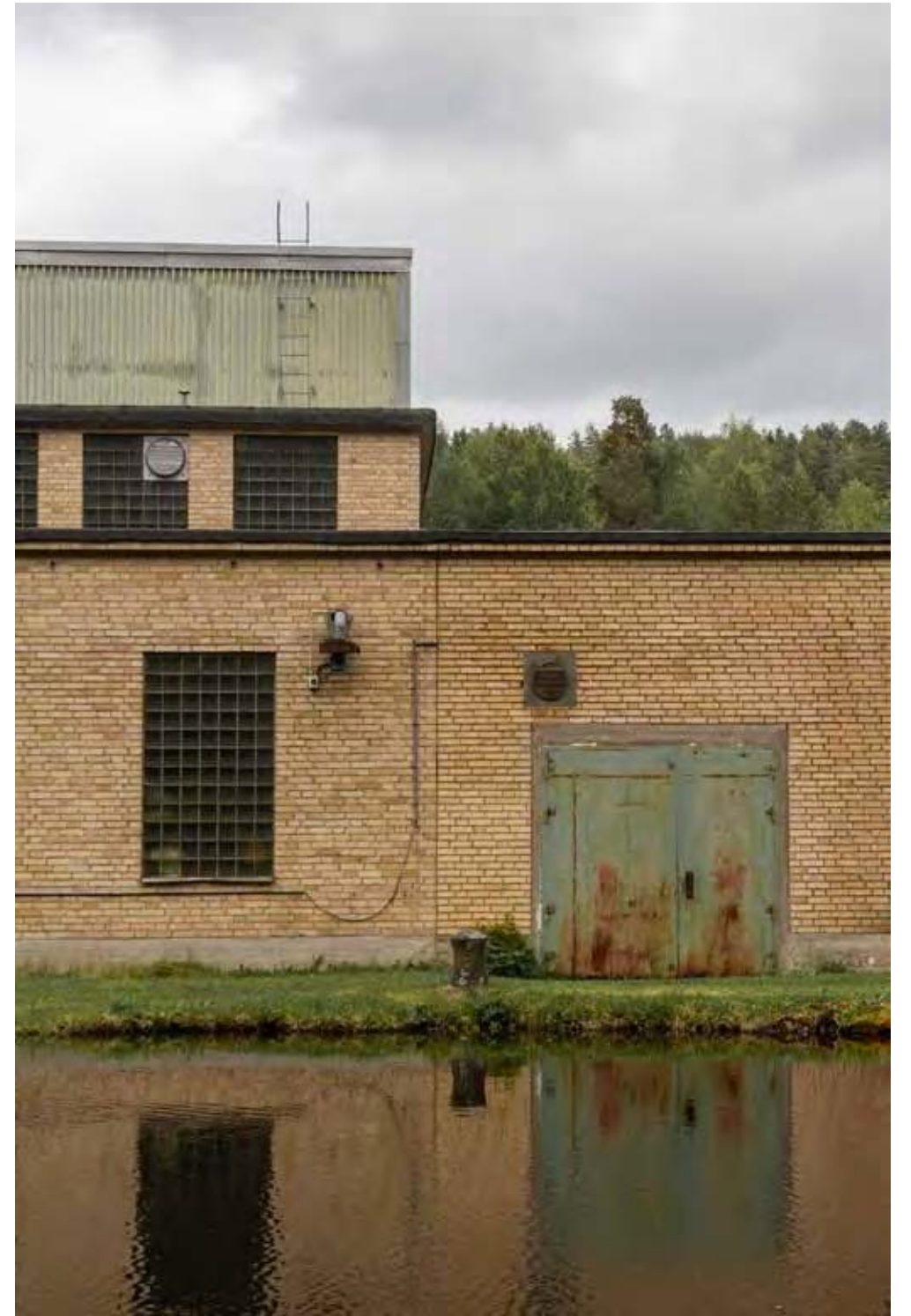

Fabriken

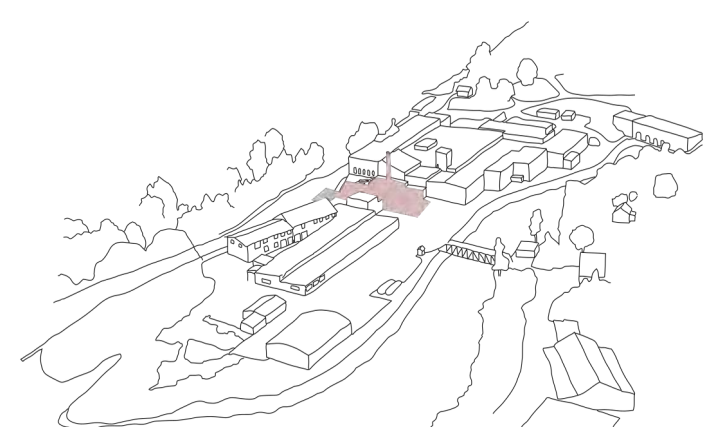
Långedsverken är en typisk fabrik. En pragmatisk syn på byggnaderna har lämnat sina spår, de har modifierats, lagats och byggts ut under över ett århundrade. Här finns många lager av stilar och material, i allt från byggnadsstruktur och stomsystem till ytskikt och kulör. Dessutom har allt det arbete som gjorts i fabriken lämnat sina spår i form av slitage, och det finns något vackert i att se att byggnaderna verkligen har använts.

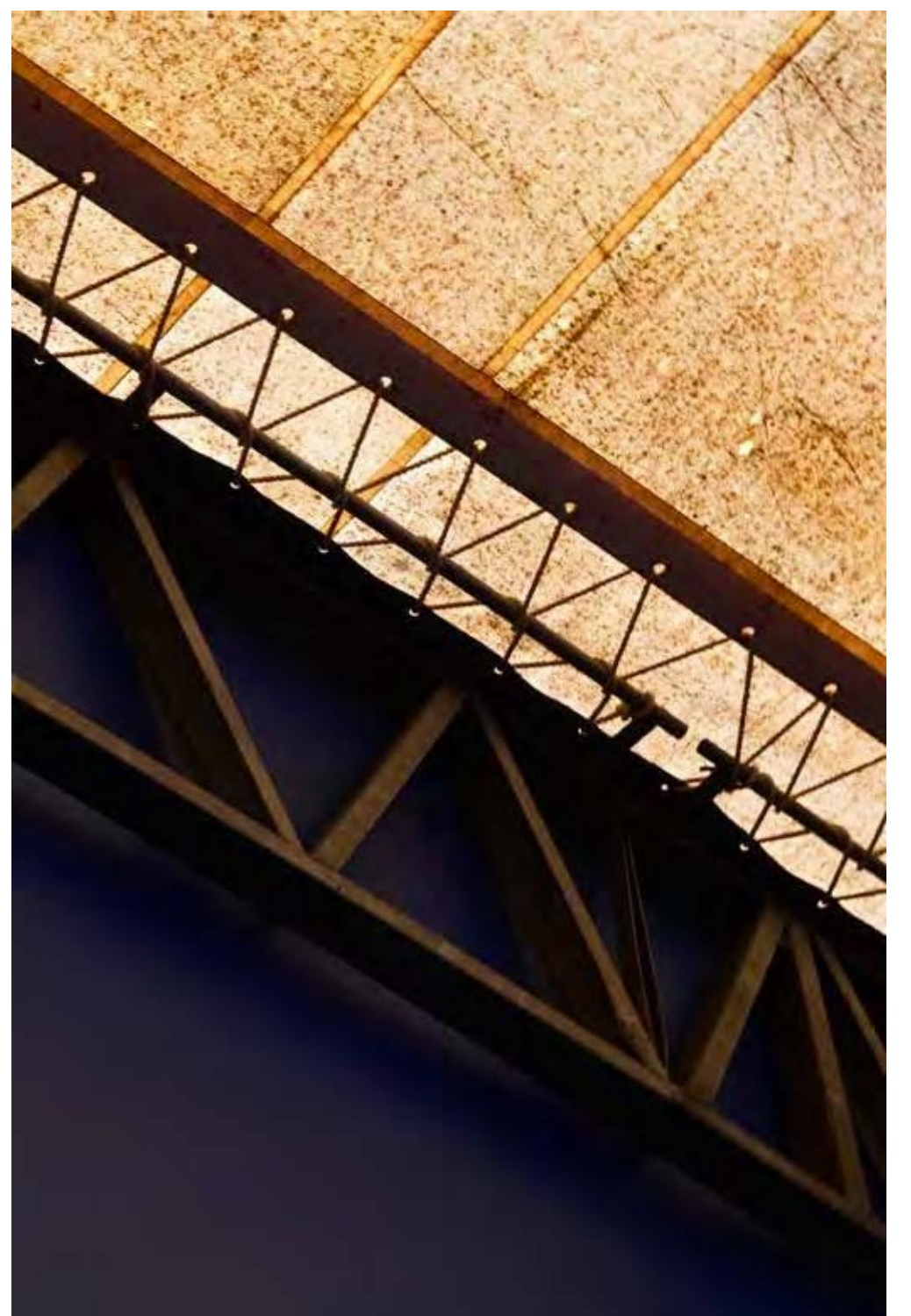

Vardags- rummet

I Hajuddens geometriska mittpunkt ligger ett rum som har nära till allt. Rummet ligger i en skärningspunkt mellan olika epoker: alla byggnader runt det är från olika utbyggnadsfaser, i olika material. Här möts industriella material som betong, lättbetong och betongglas med träfönster och den majestätiska skorstenen i tegel. Även utemiljöerna runt byggnaden är totalt olika: på ena sidan finns skogen med höga naturvärden; på andra sidan en vändplan för lastbilar och lastbryggor. Här är du bokstavligen mitt mellan natur och industri.

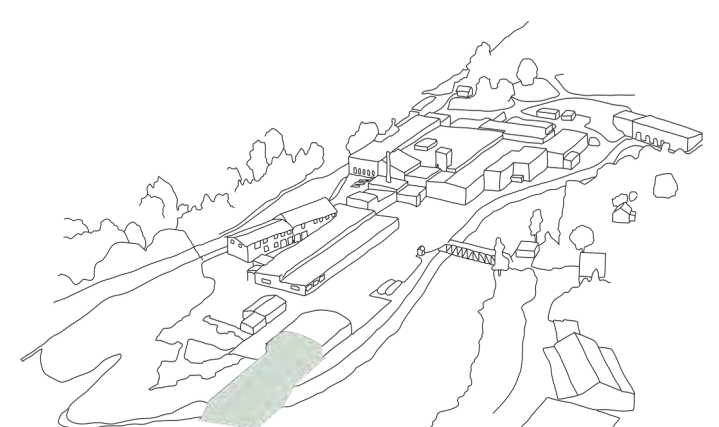

MW

Parken

Det blåa tältet med den vita logotypen har blivit en symbol för fabriken som lagts ner - och därför kan en förändring just här vara särskilt symboliskt värdefull. Rummet som tidigare använts som lager och båtuppställningsplats är i själv verket välproportionerat, har ljus från hela taket och en nätt och detaljrik stomme i stål. Grönområdet runt tältet ger ett vildvuxet intryck med midjehöga buskage och uppväxta träd som ramar in utblickar.

MW

Fabriken

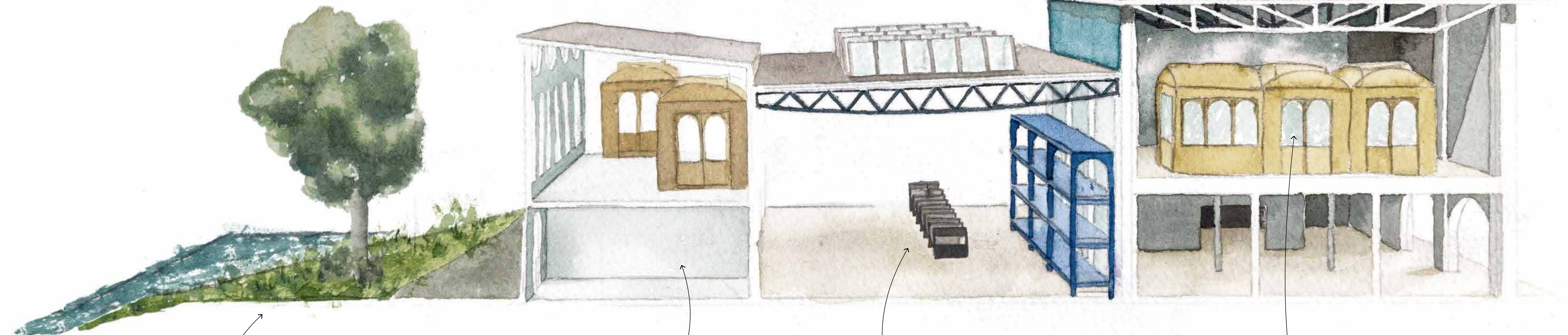
De tåliga fabrikslokalerna bör behålla sin funktion som industri eller verkstäder. Här handlar det snarare om att förstärka det som redan finns på platsen och som fungerar bra, med fler ljusinsläpp och rejäla portar. Lokalerna är generella och kan passa för en mängd olika verksamheter. Dock är ytorna så stora att strategier behövs för att dela upp dem: för någon passar det fint att kunna köra igenom lokalen med lastbil, för andra är det tillräckligt att hålla ordning på något i garagestorlek.

Takterrassen

Genom det höga karaktäristiska hisstornet nås en hemlig trädgård. Häruppe finns plats för vila och umgänge på ett trädeck, inramat av en ny biologisk mångfald i nyanlagda planteringar och med spektakulär utsikt över grannskapet.

Ljuskronan

Tornet kröns av en ljusinstallation där LED-ljusslangar monteras på tunna ben. I skymningen ser det ut som en ring av ljus som svävar över tornet. En glödande gnista i mörkret.

Slänten

Det är självklart viktigt att vägen längs med forsen är körbar även i framtiden. Men området mellan byggnaderna och vattnet är så brett att det - i vart fall bitvis - också finns plats för grönska. Ångar, buskage och något enstaka högt träd gör sträckan till en upplevelse och ändrar helt upplevelsen av den långa husfasaden.

EPA-stallet

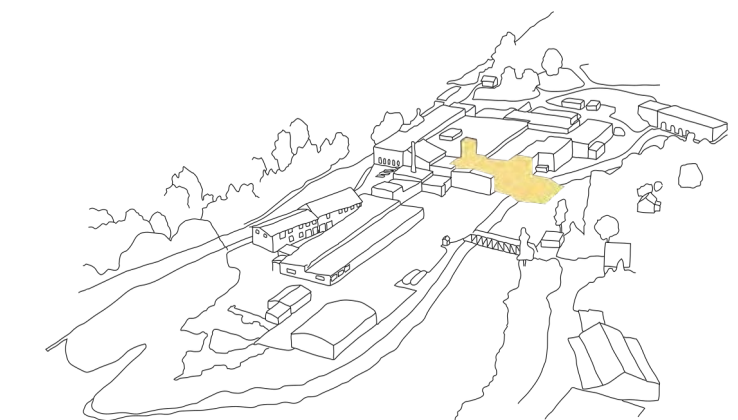
Mot den bullriga forsen och den oömma asfalterade vägen ligger en rad mindre verkstadslokaler för verksamheter eller hobbies. De har alla egen rejäl garageport och ett stort fönster.

Sågverket

Förser lokala snickare och konsthantverkare med virke. Att själva styra behandlingen av virket ger hantverkarna större kontroll, både konstnärligt och ekonomiskt. Här kan virket ligga på tork under tak. Stora inkörsportar finns redan. Befintliga ovanljus kompletteras med nya. I övrigt krävs minimala ingrepp i en redan fungerande industrilokal i gott skick.

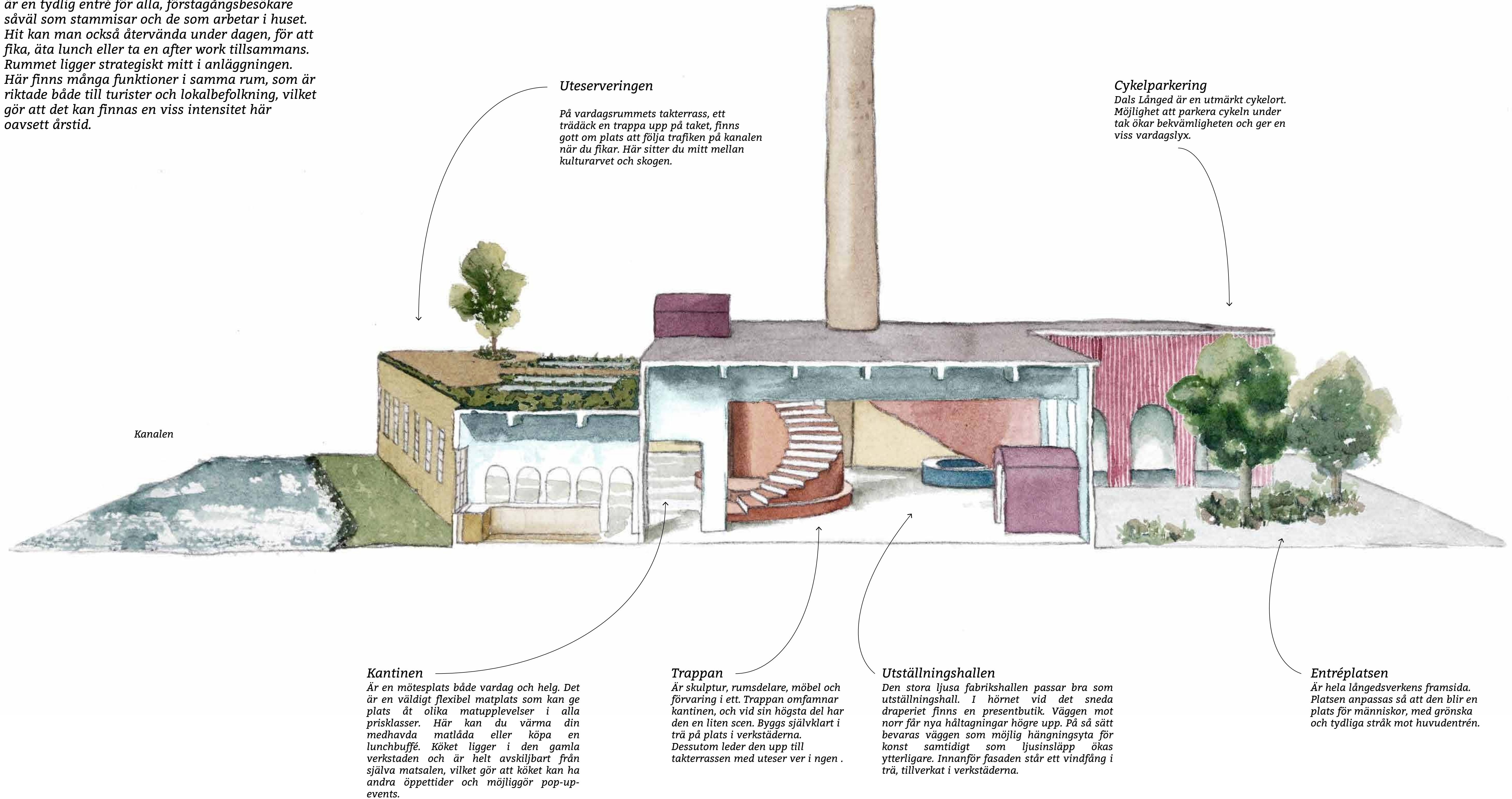
Ateljé kollektivet

Det öppna golvet och de fina ljusinsläpp i taket passar för kreativa verksamheter. Här står "kontorsmoduler"; mindre flyttbara rum med bättre isolering för stillasittande arbete. Verkstäderna, där mer fysiska arbetsuppgifter utförs, kan hålla lägre temperatur vilket spar resurser.

Vardagsrummet

Vardagsrummet är platsen där folk möts. Rummet är en tydlig entré för alla, förstagångsbesökare såväl som stammisar och de som arbetar i huset. Hit kan man också återvända under dagen, för att fika, äta lunch eller ta en after work tillsammans. Rummet ligger strategiskt mitt i anläggningen. Här finns många funktioner i samma rum, som är riktade både till turister och lokalbefolkning, vilket gör att det kan finnas en viss intensitet här oavsett årstid.

Uteserveringen

På vardagsrummets takterrass, ett trädäck en trappa upp på taket, finns gott om plats att följa trafiken på kanalen när du fikar. Här sitter du mitt mellan kulturarvet och skogen.

Cykelparkering

Dals Långed är en utmärkt cykelort. Möjlighet att parkera cykeln under tak ökar bekvämligheten och ger en viss vardagslyx.

Kantinen

Är en mötesplats både vardag och helg. Det är en väldigt flexibel matplats som kan ge plats åt olika matupplevelser i alla prisklasser. Här kan du värma din medhavda matlåda eller köpa en lunchbuffé. Köket ligger i den gamla verkstaden och är helt avskilt från själva matsalen, vilket gör att köket kan ha andra öppettider och möjliggör pop-up-events.

Trappan

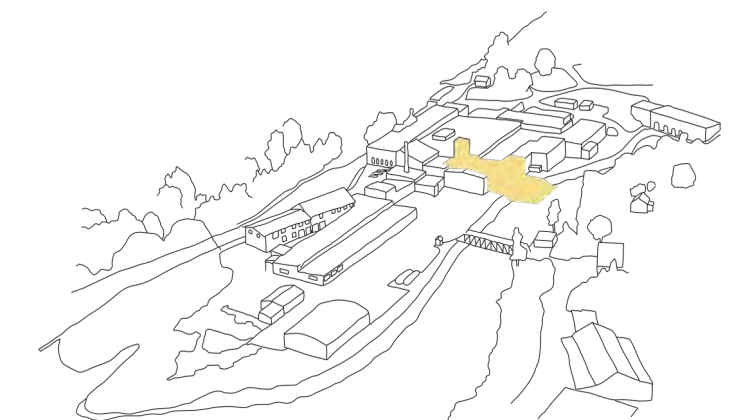
Är skulptur, rumsdelare, möbel och förvaring i ett. Trappan omfamnar kantinen, och vid sin högsta del har den en liten scen. Byggs självklart i trä på plats i verkstäderna. Dessutom leder den upp till takterrassen med uteserveringen.

Utställningshallen

Den stora ljusa fabriksbalken passar bra som utställningshall. I hörnet vid det sneda draperiet finns en presentbutik. Väggen mot norr får nya håltagningar högre upp. På så sätt bevaras väggen som möjlig hängningsyta för konst samtidigt som ljusinsläpp ökas ytterligare. Innanför fasaden står ett vindfång i trä, tillverkat i verkstäderna.

Entréplatsen

Är hela längsverkens framsida. Platsen anpassas så att den blir en plats för människor, med grönska och tydliga stråk mot huvudentrén.

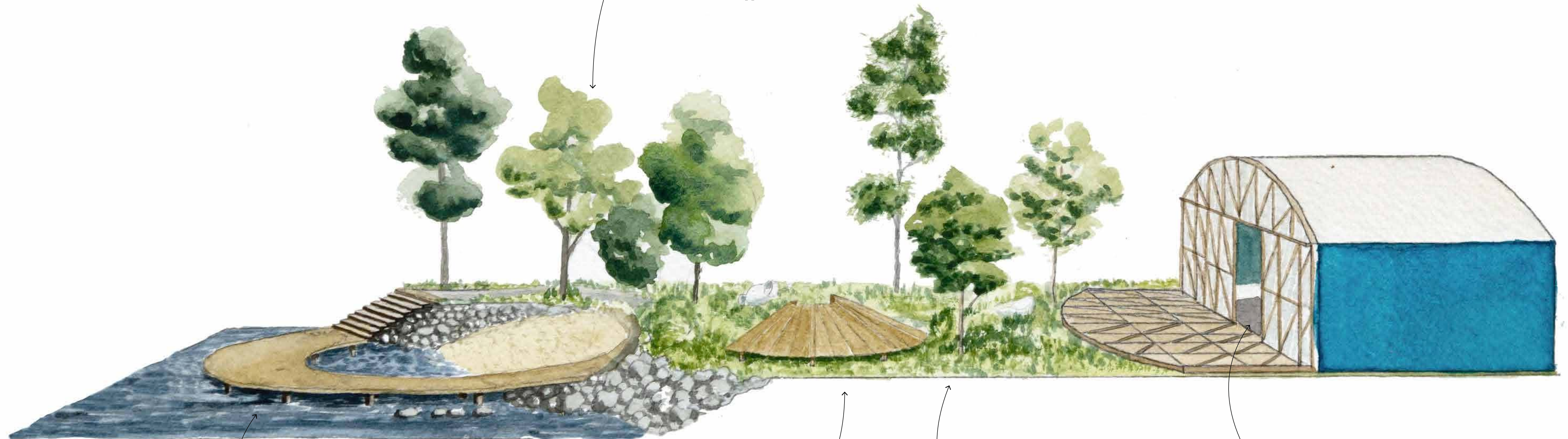

Parken

Hajudden har stor potential som park. Platsen kan bli en del av naturliga rörelsestråk längs med vattnet och även bli en destination i sig själv. Den lite vilda känslan på platsen idag är en naturlig utgångspunkt för vidareutveckling efter sanering. De stora ytorna anläggs så att underhåll minimeras. Självklart skall platsen vara tillgänglig, mångsidig och vacker.

Den vilda parken

Parkens karaktär som vild och spontant vuxen behålls, här dominerar inhemska arter och sorter och gräs och undervegetation tillåts komma upp mer än i traditionella parker. Genom grönskan skär stigar och högre träd sticker upp.

Bryggan

Att gå längs med vattnet lockar många - att komma nära det och röra sig precis ovan vattenytan kan bli promenadens mål och höjdpunkt. Den svängda bryggan gör att du som flanör själv kan välja - vill du bara ta omvägen ut på bryggan eller pausa en stund med fötterna i vattnet. Vattnet utanför Hajudden är strömt - innanför bryggan är bad säkrare.

Lägerplatsen

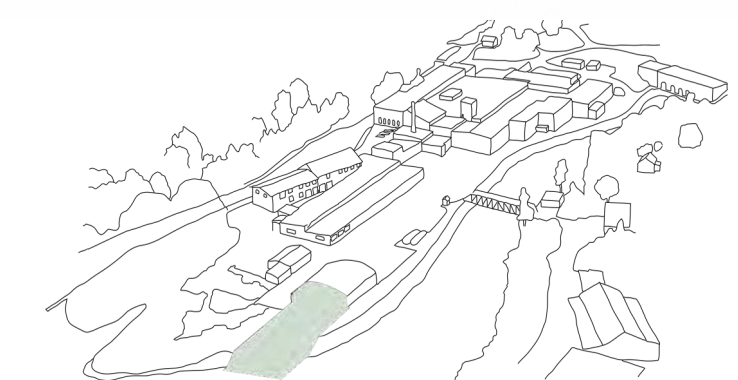
Är ett vindskydd runt en eldstad. Här kan du sova över eller bara sitta ner och ta igen dig under söndagens långpromenad. Här finns skugga under sommarens varmaste baddagar, läger under höstens svampplockningsutflykter och en snöfri bänk om vintern. Tillverkat i trä i fabriken .

Skulpturparken

Iparken placeras lekskulpturer, som gör det ännu roligare att utforska parken. Du väljer själv om du vill betrakta dem som konstverk eller själv interagera med dem som utegym genom att klättra, krypa hoppa .

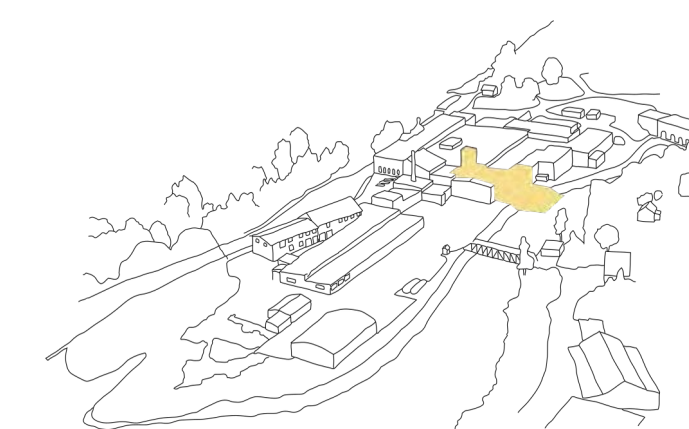
Balsalen

Tältets gavel i blått tyg byts mot en hantverksmässigt snickrad hangarport i trä. Innanför gaveln finns balsalen - en festlokal och orangeri som sommartid kan öppnas upp mot parken. Tältet blir en ny framsida för området som syns vida omkring över vattnet.

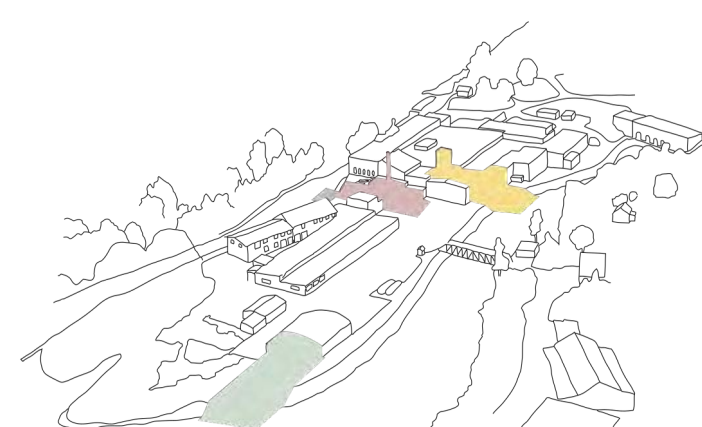

De långa fasaderna i blå och vit plåt längs med forsen får nya
hål och blir rytmiskt indelade.
Om det är någonstans fasaden skall byta kulör så är det ut
mot entréplatsen: här är det rimligt lätt att komma åt och
skulle ge helheten ett mer varierat uttryck.
De mycket karaktäristiska landmärkena hisstornet och
skorstenen står intakta.

De gamla rymliga fabrikslokalerna fylls med nya verksamheter - fortfarande med förädling av trä i fokus. Med ordentliga dagsljusintag och nya utblickar är verkstadsgolvet en flexibel och inspirerande arbetsplats.

M

Mardi Winkler

Är ett arkitektarkollektiv, sammansatt för ett residency på Open Wood december 2024 - feb 2025. Under perioden byggdes tre modeller i Open Woods verkstad.

Under Byafesten 2024 anordnade vi en workshop för att samla in och dokumentera idéer på vad Långedsverkan kan bli. En del av idéerna har vidareutvecklats och illustrerats i modellerna.

Har du några idéer? Vad är bra och dåligt, möjligt och omöjligt? Kontakta oss gärna

Signe Winkler

Landskapsarkitekt med ettflödet som konstnär och internationell erfarenhet av gestaltning av gröna stadsrum.
0735 91 76 46
signew i n k l e r@gma i l .com

Sebastian Mardi

Byggnadsarkitekt med internationell och mångårig erfarenhet av transformation av både byggnader och stadsmiljöer.
Driver Estié • Mardi arkitektkontor tillsammans med Simon Estié.
0701 48 13 16
sebastian@mardi.se

Amina Winkler

Inredningsarkitekt med speciellt fokus på byggnadstransformation, återbruk och landbygdsutveckling. Dals-Långedsbo sedan flera år tillbaka.

0736 65 48 04
amina.winkler@gmail.com

